

**СЕКЦІЯ 2. МОДЕРНІЗАЦІЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДИК І
ТЕХНОЛОГІЙ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ**

*Світлана БАРДА,
доктор філософії (PhD),
доцент кафедри початкової освіти,
гуманітарних дисциплін та інформатики
Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна
академія імені А. С. Макаренка”
Полтавської обласної ради
м. Кременчук, Україна*

**ФОРМУВАЛЬНЕ ОЦІНЮВАННЯ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ ЯК ЗАСІБ
ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ УЧНІВ ДО НАВЧАННЯ**

Реалізація реформи нової української школи вимагає від сучасної системи освіти серйозних трансформаційних змін. Постійного перегляду та удосконалення потребують зміст освіти, стратегії, підходи, форми, методи, технології організації освітнього процесу на різних рівнях освіти. Однією з важливих складових реалізації реформи нової української школи є запровадження формуального оцінювання. Особливої уваги та детального розгляду на наш погляд заслуговує проблема використання формуального оцінювання, його впливу на навчальну мотивацію у початковій школі.

Активному впровадженню формуального оцінювання в закладах загальної середньої освіти I ступеня передують зміни в нормативній базі системи освіти України, що відображено в Концепції Нової української школи (2016 рік), Законі України „Про освіту” (редакція 2017 року), Державному стандарті початкової освіти (2018 рік), методичних рекомендаціях Міністерства освіти і науки України щодо оцінювання результатів навчання учнів 1–4 класів закладів загальної середньої освіти (2018 рік).

„Актуальні питання сучасної педагогіки: творчість, майстерність, професіоналізм”

Теоретичні положення формувального оцінювання висвітлено в роботах зарубіжних (М. Скрінвен, П. Блек, Д. Вільям, Д. Хопкінс та ін.) та вітчизняних (А. Цимбалару, О. Фідкевич, Н. Бакуліна, Н. Богданець-Білокаленко, Н. Бібик, Р. Шиян та ін.) науковців. Проблему формування мотивації учнів до навчання досліджували Л. Божович, Г. Костюк, С. Максименко, А. Маркова, В. Моргун, В. Рибалко, В. Семиченко, О. Скрипченко, Ю. Швалб, П. Якобсон та ін. Не зважаючи на ґрунтовний аналіз проблеми формувального оцінювання, мотивації навчальної діяльності актуальним залишається питання впливу формувального оцінювання на мотивацію учнів початкової школи до навчання.

Формувальне оцінювання розглядають як оцінювання, за якого по-перше, здобувачі освіти поряд з учителем стають активними суб'єктами освітнього процесу; по-друге, відсутня жорстка звітність щодо успішності учнів; по-третє, застосовуються нові оціночні технології; по-четверте, це індивідуалізований процес, який зорієнтований на підвищення ефективності навчання [3, с. 9].

Як зазначають О. Фідкевич та Н. Бакуліна, основною метою формувального оцінювання є «підтримка кожного учня та створення мотивації навчання», покращення якості навчання, а не забезпечення підстав для виставлення оцінок [3, с. 9, 11].

Ключовими характеристиками формувального оцінювання як зазначають О. Фідкевич та Н. Богданець-Білокаленко є:

- формування впевненості у своїх можливостях;
- опора на успіхи учня, його сильні сторони;
- поетапне діагностування досягнень;
- адаптування освітнього процесу до інтересів, здібностей, можливостей учнів;
- оперативне виявлення проблем, створення умов для їх попередження;
- стимулювання бажання вчитися, досягати високих навчальних результатів [4, с. 8].

У визначенні принципів формувального оцінювання важливим є їх кореляція із загально дидактичними (гуманізації, демократизації, системності,

комплексності, індивідуалізації, партнерства тощо). Серед найважливіших принципів формувального оцінювання виділяють зокрема такі:

- формувальне оцінювання має бути ретельно продуманим компонентом освітнього процесу;
- чіткість цілей та критеріїв оцінювання;
- оцінювання значущих результатів навчання;
- системність у відстежуванні відповідності оцінки цілям і результатам навчання;
- простота і ясність усіх елементів формувального оцінювання (форм, методів, цілей тощо);
- орієнтація на життєвий досвід учнів [4, с. 11–14].

Доволі великий вибір інструментів, стратегій формувального оцінювання робить його різноманітним, цікавим, створює простір для педагогічної творчості та ініціативи, що в свою чергу стимулює активність учнів у процесі оцінювання, в цілому підвищує їх навчальну мотивацію.

Тож з'ясуємо, за яких умов формувальне оцінювання забезпечуватиме ефективну мотивацію здобувачів освіти до навчання. Але спочатку з'ясуємо сутність мотивації, розкриємо поняття „навчальна мотивація”.

Мотивацію розглядають як систему мотивів, або стимулів, яка спонукає людину до конкретних форм діяльності або поведінки. У ролі мотивів виступають уявлення й ідеї, почуття й переживання, що є вираженням потреб людини [1, с. 217].

Ефективність навчання залежить від мотивації навчально-пізнавальної діяльності учнів, яка спонукає вчитися, впливає на якість навчальних досягнень. Традиційно в психолого-педагогічній літературі виділяють дві основні групи мотивів навчально-пізнавальної діяльності:

- пізнавальні мотиви (допитливість, інтерес до знань, прагнення до вдосконалення інтелектуальних здібностей);
- соціальні мотиви (потреба взаємодіяти з іншими людьми, вступати у комунікативні контакти) [2, с. 333–334].

„Актуальні питання сучасної педагогіки: творчість, майстерність, професіоналізм”

Для того, щоб формувальне оцінювання сприяло мотивації учнів до навчальної діяльності при його здійсненні слід дотримуватись ряду умов:

- побудова партнерських відносин між суб’єктами освітнього процесу, як запоруки спрямованості на підтримку учнів їх розвиток;
- використання словесних стимулів замість конкуренції та складання рейтингів;
- використання ігрових завдань, залучення до реалізації проєктів;
- єдність вимог до всіх учнів;
- опора на позитивне в дитині;
- оцінювання навчальних досягнень учнів, а не їх особистісних якостей;
- порівняння діяльності учня лише з його попередніми результатами, а не з результатами інших дітей;
- створення можливостей для удосконалення власних результатів навчання [4, с. 14–15].

Окремо можна виділити рекомендації по роботі з батьками, які сприятимуть підвищенню мотивації до навчання в процесі здійснення формуального оцінювання:

- встановлювати партнерські відносини з батьками;
- спонукати батьків акцентувати увагу на позитивних результатах дитини;
- не допускати порівняння досягнень власної дитини з досягненнями інших дітей;
- залучати батьків до участі в освітньому процесі;
- переконання батьків у важливості формування самостійності у дітей [4, с. 15].

Отже, мотивація є особливо важливим компонентом навчальної діяльності. Вона формується під впливом багатьох факторів з поміж яких особливу роль відіграє формувальне оцінювання. Врахування його особливостей, принципів реалізації та дотримання зазначених вище умов сприятимуть формуванню стійкої мотивації учнів до навчання, поліпшенню якості освіти в цілому.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник Київ : Либідь, 1997. 374 с. URL : <http://surl.li/uuuy> (дата звернення 05.03.2024).
2. Степанова О. М., Фіцула М. М. Основи психології і педагогіки : навчальний посібник. Київ : Академвидав, 2005. 520 с.
3. Фідкевич О. Л., Бакуліна Н. В. Нова українська школа: теорія і практика формування оцінювання в 1–2 класах закладів загальної середньої освіти : навчально-методичний посібник. Київ : Генеза, 2019. 64 с.
4. Фідкевич О. Л., Богданець-Білоskalенко Н. І. Нова українська школа: теорія і практика формування оцінювання у 3–4 класах закладів загальної середньої освіти : навчально-методичний посібник. Київ : Генеза, 2020. 96 с.

*Світлана ГЕРАСИМЕНКО,
спеціаліст вищої категорії, викладач-методист,
викладач української мови та літератури
„ВСП Вінницький фаховий коледж будівництва,
архітектури та дизайну КНУБА”
м. Вінниця, Україна*

ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ У МИСТЕЦЬКО-ЛІТЕРАТУРНОМУ КОНЦЕПТІ ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ У ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Сьогодні, як ніколи, необхідна висока патріотична самосвідомість. Чітка громадянська позиція кожного українця, консолідація навколо ідеї незалежності та Перемоги.

У статті описано зразки занять, лекцій з дистанційного навчання, позааудиторних заходів, які використовує викладач у своїй роботі. У свою чергу вони сприяють формуванню фахової компетентності студентів. Заняття,